Uudenmaan liitto
Nylands förbund

Onnellisten Uusimaa
-tiekartta 2026–2029

Uudenmaan liiton julkaisuja B 69 - 2026
ISBN 978-952-448-644-6
ISSN 2341-8893

Julkaisija: Uudenmaan liitto
Kuvitukset: Kati Närhi
Ulkoasu: Anni Levonen

Helsinki 2026

Uudenmaan liitto // Nylands förbund

Esterinportti 2 B • 00240 Helsinki
Estersporten 2 B • 00240 Helsingfors
toimisto@uudenmaanliitto.fi • uudenmaanliitto.fi

Sisällys

Kuvailulehti **4**

Johdanto **5**

1. Monimuotoinen metropolimaakunta **6**
- 1.1 Liikenteellinen saavutettavuus ja monipuoliset asumisvaihtoehdot 6
- 1.2 Kasvua ja uusia työpaikkoja 8
- 1.3 Kuntien vahva talous ja asukkaiden osallisuus 10

2. Hyvä maakunta kotoutua **12**
- 2.1 Maahanmuuttajien ja heidän perheidensä pääseminen osaksi yhteiskuntaa 12
- 2.2 Toimivat kotoutumisen palvelut 14
- 2.3 Vieraskielisten työllisyysasteen nostaminen ja osaajien houkuttelu 16

3. Työtä ja hyvinvointia nuorille **18**
- 3.1 Nuorten hyvinvointi ja osallisuus 18
- 3.2 Nuorten työllistyminen 20
- 3.3 Koulutuksen riittävät resurssit ja ennakointiyhteistyö 21

4. Tiekartan seuranta **23**

Kuvailulehti

Julkaisun nimi
Onnellisten Uusimaa -tiekartta 2026–2029

Julkaisija
Uudenmaan liitto

Tekijä
Uudenmaan liitto

Julkaisusarjan nimi ja sarjanumero
Uudenmaan liiton julkaisuja B 69

Julkaisuaika
10/2026

ISBN
978-952-448-644-6

ISSN
2341-8893

Kieli
suomi

Sivuja
23

Tiivistelmä
Onnellisten Uusimaa -tiekartta tarkentaa ja täsmentää Uudenmaan maakuntaohjelman Onnellisten Uusimaa -painopistettä vuosille 2026–2029.

Onnellisten Uusimaa -tiekartta tavoittelee Uudenmaan hyvinvoinnin ja elinvoiman vahvistamista. Tiekartta sisältää kolme päätavoitetta, jotka on määritelty Uudenmaan maakuntaohjelmassa.

1. **Monimuotoinen metropolimaakunta** tavoittelee maakunnan tasapainoista kehitystä mm. saavutettavuuden parantamisen ja alueellisen eriytymisen vähentämisen avulla. Tavoitteena on edistää uusien työpaikkojen syntymistä ja tukea kuntia investointien saamisessa, vahvistaa kuntien taloutta sekä asukkaiden osallisuutta.
2. Uusimaa on **hyvä maakunta kotoutua**. Tämä tarkoittaa, että Uusimaa on avoin uusille asukkaille, ja maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä edistetään palveluilla sekä kielen oppimisen ja osallistumisen mahdollisuuksilla. Kansainvälisten osaajien maahantulo tehdään mahdollisimman sujuvaksi ja asettautuminen Uudellemaalle helpoksi.
3. Uudenmaan tulee turvata **työtä ja hyvinvointia nuorille**. Nuorten osallisuutta vahvistetaan ottamalla nuoret mukaan yhteiskunnalliseen keskusteluun tasavertaisina toimijoina. Nuorten työllisyyttä tuetaan lisäämällä koulutuksen ja työelämän yhteistyötä. Koulutuksen ennakoinnilla parannetaan koulutuksen vastaavuutta työmarkkinoiden tarpeisiin ja edunvalvonnalla vaikutetaan siihen, että koulutuksen resurssit riittävät kasvavan maakunnan tarpeisiin.

Onnellisten Uusimaa -tiekartta on valmisteltu samanaikaisesti maakuntaohjelman muita painopisteitä tarkentavien Ympäristöviisas Uusimaa ja Innovatiivinen Uusimaa -tiekarttojen kanssa, jotka muodostavat yhdessä toisiaan täydentävän kokonaisuuden.

Tiekarttaa toteutetaan yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa. Uudenmaan tavoitteena on olla Euroopan hyvinvoivin alue ja nostaa maakunnan työllisyysaste 80 prosenttiin. Hyvinvoinnin mittarina on maakunnan sijoittuminen EU Social Progress Indexissä, jossa Uusimaa on viimeisimmässä mittauksessa ollut ensimmäisellä sijalla. Tiekartan toimeenpanoa ja toimintaympäristön kehitystä seurataan ja siitä raportoidaan säännöllisesti.

Huomautuksia
Julkaisu löytyy myös ruotsiksi (Färdplan för ett lyckligt Nyland 2026–2029, Nylands förbunds publikationer B 71) verkkosivuiltamme uudenmaanliitto.fi/publikationer

Publikationen finns även på svenska (Färdplan för ett lyckligt Nyland 2026–2029, Nylands förbunds publikationer B 71) på webbplatsen uudenmaanliitto.fi/publikationer.

Johdanto

Ratkaisujen Uusimaa – Suomen suunnannäyttäjä, Euroopan edelläkävijä -maakuntaohjelma linjaa maakunnan kehittämistä vuosille 2026–2029. Tämä tiekartta tarkentaa ja täsmentää maakuntaohjelman Onnellisten Uusimaa -painopistettä, joka tavoittelee Uudenmaan hyvinvoinnin ja elinvoiman vahvistamista. Pitkäjänteisenä tavoitteena on Uudenmaan työllisyysasteen nostaminen 80 prosenttiin, kuten edelliselläkin maakuntaohjelmakaudella.

Maakuntaohjelman painopiste Onnellisten Uusimaa koostuu kolmesta tavoitteesta, jotka muodostavat tämän tiekartan kolme alalukua.

1. **Monimuotoinen metropolimaakunta** tähtää siihen, että maakunnan erilaiset kunnat muodostavat yhteisen kokonaisuuden. Kohtuuhintainen asuminen ja hyvä saavutettavuus tukevat alueen hyvinvointia ja ehkäisevät alueellista eriytymistä. Menestyvät yritykset ja väestön korkea osaamistaso lisäävät alueen elinvoimaa ja houkuttelevat investointeja ja uutta yritystoimintaa. Kuntien talous on tasapainossa, ja varautuminen ja asukkaiden osallisuus vahvistavat turvallisuutta ja kriisinkestävyyttä.

2. Uusimaa on **hyvä maakunta kotoutua**. Tämä tarkoittaa, että Uusimaa on avoin uusille asukkaille, ja maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä edistetään palveluilla sekä kielen oppimisen ja osallistumisen mahdollisuuksilla. Kansainvälisten osaajien maahantulo tehdään mahdollisimman sujuvaksi ja asettautuminen Uudellemaalle helpoksi.

3. Uudenmaan tulee turvata **työtä ja hyvinvointia nuorille**. Nuorten osallisuutta vahvistetaan ottamalla nuoret mukaan yhteiskunnalliseen keskusteluun tasavertaisina toimijoina. Nuorten työllisyyttä tuetaan lisäämällä koulutuksen ja työelämän yhteistyötä. Koulutuksen ennakoinnilla parannetaan koulutuksen vastaavuutta työmarkkinoiden tarpeisiin ja edunvalvonnalla vaikutetaan siihen, että koulutuksen resurssit riittävät kasvavan maakunnan tarpeisiin.

Tiekartan toimeenpanossa pääasiallinen rooli on kunnilla, valtiolla ja järjestöillä. Uudenmaan liiton keskeisenä tehtävänä on tuoda maakunnan kehittämistoimijoita yhteen niin keskenään kuin kansainvälisissä verkostoissakin. Uudenmaan liitto on strateginen alueen kehittäjä: luomme edellytyksiä alueen menestykselle aluekehittämisen ja mm. maakuntaohjelma- ja kaavatyön avulla. Liitolla on tärkeä rooli myös tiedon tuottajana: tuotamme mm. tilasto- ja paikkatietoa sekä tilannekuvaa maakunnasta. Kaikkia maakuntaohjelmassa esitettyjä tavoitteita voidaan edistää mm. hankerahoituksella. Myönnämme alueen toimijoille sekä kansallista että Euroopan unionin rahoitusta ja tuemme hakijoita EU-rahoituksen hakemisessa. Uudenmaan liitto toimii paitsi maakunnan myös kansallisena ja EU-tason edunvalvojana.

Onnellisten Uusimaa -tiekartassa keskitytään alueen elinvoiman ja hyvinvoinnin edistämiseen asukkaiden näkökulmasta. Tiekartta on valmisteltu samanaikaisesti maakuntaohjelman muita painopisteitä tarkentavien Ympäristöviisas Uusimaa ja Innovatiivinen Uusimaa -tiekarttojen kanssa. Ympäristö ja ilmasto luovat elintärkeät reunaehdot. Innovaatiotoiminta luo mahdollisuuksia maakunnan menestykselle ja sitä kautta hyvinvoinnille. Siten nämä kolme tiekarttaa muodostavat yhdessä toisiaan täydentävän kokonaisuuden.

1. Monimuotoinen metropolimaakunta

Uusimaa on Suomen monimuotoisin maakunta, mikä näkyy kuntien väestökehityksessä, elinkeinorakenteessa ja taloudellisissa eroissa. Suomen ainoassa metropolimaakunnassa tehdään työtä, joka hyödyttää koko maata kansainvälisen vetovoiman ja kasvun moottorina, mutta toisaalta koetaan myös kasvuun liittyviä haasteita. Uudenmaan kuntien yhteistyön, saavutettavuuden, kohtuuhintaisen asumisen ja talouden vahvistaminen tukee sekä työllisyysasteen nostoa ja työvoiman liikkuvuutta, että paikallisyhteisöjen elinvoimaa ja turvallisuutta.

1.1 Liikenteellinen saavutettavuus ja monipuoliset asumisvaihtoehdot

Uudenmaan väestönkasvu on ollut jo pitkään nopeampaa kuin muualla maassa ja kasvun ennustetaan jatkuvan voimakkaana myös tulevaisuudessa. Uusimaa on lähes miljoonan työtätekevän työssäkäyntialue ja maakunnan sisäinen pendelöinti on vilkasta. Uudenmaan kuntien ja eri seutujen saavutettavuuden ja kohtuuhintaisen asumisen edistäminen on välttämätöntä maakunnan elinvoiman, työvoiman liikkuvuuden, ympäristön kestävyyden ja asukkaiden hyvinvoinnin kannalta.

Tavoitellaan sujuvaa saavutettavuutta koko maakunnassa

On koko maakunnan etu, että keskeiset julkisen liikenteen yhteydet keskuksiin ovat sujuvia ja luotettavia. Kuitenkin myös harvemman asutuksen alueilla on tärkeää etsiä keinoja liikkumiseen muutenkin kuin henkilöautolla. Seudullista pyörätieverkostoa tulee vahvistaa ja myös esimerkiksi helppokäyttöisyyden ja hintaohjauksen avulla edistää kestävien liikkumisvaihtoehtojen houkuttelevuutta. Uudenmaan kunnat, HSL ja maakunnan liitto voivat edistää näitä tavoitteita tekemällä yhteistyötä mm. kaavoituksessa, liikennejärjestelmäsuunnittelussa ja edunvalvonnassa.

Uudenmaan liiton koordinoima Itä- ja Länsi-Uudenmaan liikennejärjestelmätyö kokoaa alueen toimijoiden näkemyksiä ja tunnistaa liikennejärjestelmän keskeisiä kehittämistarpeita. Liitto toteuttaa liikennejärjestelmäsuunnitelmien ja toimenpideohjelmien valmistelun, edistää kestävää liikkumista sekä vie alueen tärkeimpiä liikennehankkeita

ja tavoitteita osaksi maakunnallista ja valtakunnallista päätöksentekoa.

Vastaavasti MAL-suunnittelu kokoaa Helsingin seudun 14 kunnan maankäytön, asumisen ja liikenteen teemat yhteen. Se on yhteissuunnittelua yli kuntarajojen ja asettaa MAL 2027 -kierroksella tunnistettujen teemojen, kuten segregaation ehkäisyn, kautta yhteisen tavoitetason seudun kunnille. Suunnitelma myös muodostaa lähtökohdan MAL-sopimusneuvotteluille.

Panostetaan monipuolisiin asumisvaihtoehtoihin ja ehkäistään asuinalueiden eriytymistä

Suomen nopeimmin kasvavan maakunnan haasteina ovat paheneva pula kohtuuhintaisista asumisvaihtoehdoista hyvän saavutettavuuden alueilla sekä riski asuinalueiden eriytymisestä. Monipuolisen asuntotarjonnan varmistaminen on keino tukea työvoiman liikkuvuutta. Kuntien ja valtion yhteistyö, vaikuttava edunvalvonta ja kestävä maapolitiikka ovatkin välttämättömiä monipuolisen ja kohtuuhintaisen asuntotarjonnan ja sitä kautta työvoiman saatavuuden turvaamiseksi kasvavan seudun alueella.

Monipuolinen asuntotuotanto sekä jo ilmastotoimena tärkeä korjaus- ja täydennysrakentaminen ehkäisevät alueiden eriytymistä, ja viihtyisyyteen, palveluihin ja hyviin yhteyksiin panostaminen vahvistaa turvallisuutta. Toimivat asumisratkaisut auttavat myös tänne muuttavia asettautumaan Uudellemaalle. Monipuolista ja kohtuuhintaista asuntotuotantoa tulee edistää edunvalvonnan, kaavoituksen sekä pitkäjänteisen maa- ja asuntopolitiikan kuten myös mahdollisen seudullisen asuntostrategian keinoin. Tämän rinnalla MAL-suunnittelulla ja sopimuksilla on aktiivinen rooli Helsingin seudun asuntotuotannon edistämisessä. Myös asumisen ongelmia ennaltaehkäisevän asumisneuvonnan olisi tarpeen vakiintua osaksi kuntatyötä, riittävin resurssein. Valtion tukema asumisneuvonta tulisikin olla kaikkien saatavilla, asuntotyypistä ja hallintamuodosta riippumatta.

Keskeiset tehtävät		**Tunnistettuja toimijoita Uudellamaalla**
Tavoitellaan sujuvaa saavutettavuutta koko maakunnassa	• Edistetään liikenteellistä saavutettavuutta kaavoituksella • Laaditaan ja toteutetaan liikennejärjestelmäsuunnitelmia (LJS) • Panostetaan liikenteen edunvalvontaan	• Kunnat • Kuntaliitto • HSL • Uudenmaan liitto • Elinvoimakeskus • Rakennusalan yritykset ja yhdistykset
Panostetaan monipuolisiin asumisvaihtoehtoihin ja ehkäistään asuinalueiden eriytymistä	• Edistetään monipuolista ja kohtuuhintaista asuntotuotantoa edunvalvonnan sekä pitkäjänteisen maa- ja asuntopolitiikan keinoin sekä seudullisella asuntostrategialla • MAL-suunnittelulla ja sopimuksilla aktiivinen rooli Helsingin seudun asuntotuotannon edistämisessä • Edistetään korjaus- ja täydennysrakentamista sekä asumisneuvonnan riittävä resursointia	

1.2 Kasvua ja uusia työpaikkoja

Uusimaa on Suomen elinkeinoelämän keskittymä. Kaksi kolmasosaa Uudenmaan työpaikoista on yksityisellä sektorilla ja maakunta kattaa noin 40 prosenttia Suomen yksityisen sektorin työpaikoista. Koko Suomen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta keskittyy vahvasti Uudellemaalle, mikä luo kasvun mahdollisuuksia paitsi maakuntaan, niin myös koko maahan. Alueellista hyvinvointia vahvistavat myös menestyvät yritykset ja uudet työpaikat syntyvät pääasiassa yrityksiin. Uudenmaan kansainvälisyyden ja elinkeinorakenteen palveluvaltaisuuden takia maakunnan työllisyys on altis reagoimaan yleisen taloustilanteen ja toimintaympäristön muutoksiin. Viime vuosina heikentyneessä taloustilanteessa työnantajayritysten määrä on Uudellamaallakin vähentynyt ja yrittäjien osuus työssäkäyvistä laskenut. Lisäksi Suomen Yrittäjien barometrin mukaan lähes puolella pk-yrityksistä on edessä omistajanvaihdos seuraavan 10 vuoden aikana, ja Uudenmaan työnantajayrityksistä reilusti yli kymmenesosa on omistajanvaihdostilanteessa.

Tavoitteena on vahvistaa elinkeinoklustereita koko maakunnassa, tunnistaa yhdessä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa investoinneille ja elinkeinotoiminnalle sopivia alueita ja varmistaa kehittämishankkeiden tasapuoliset vaikutukset koko maakuntaan.

Tuetaan kuntia merkittävissä investoinneissa

Uudenmaan hyvinvoinnin ja elinvoiman perustana ovat menestyvät yritykset ja alueelliset elinkeinojen keskittymät. Ne houkuttelevat uusia investointeja ja yrityksiä ja synnyttävät uusia työpaikkoja. Tavoitteena on vahvistaa elinkeinoklustereita koko maakunnassa, tunnistaa yhdessä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa investoinneille ja elinkeinotoiminnalle sopivia alueita ja varmistaa kehittämishankkeiden tasapuoliset vaikutukset koko maakuntaan. Merkittävät teollisuusalueet ja -hankkeet tulee huomioida maankäytössä ja kaavoituksessa. Työtä tukee valmistelussa oleva Uudenmaan vihreän siirtymän VISIO-kaava, jonka avulla voidaan tukea kuntien kaavoitusta, auttaa varaamaan potentiaalisia alueita laajoille teollisuushankkeille, profiloida niitä ja sitä kautta houkutella investointeja maakuntaan.

Kunnat ovat avainasemassa kansallisesti merkittävien investointien vastaanottamisessa. Uudenmaan liitto tukee osaltaan eri hallinnon tasojen sujuvaa yhteistyötä, jossa valtion, kuntien ja yksityisten toimijoiden toimintaa eri tasoilla koordinoidaan, resursoidaan ja tuetaan yhtenäisesti ja asiantuntevasti.

Edistetään uusien työpaikkojen syntymistä yrityksiin

Yritykset tarvitsevat menestyäkseen ja kasvaakseen suotuisan toimintaympäristön ja rakenteet sekä osaavaa työvoimaa. Uudenmaan sijainnin sekä elinkeinoelämän kansainvälisyyden ja innovaatiolähtöisyyden ansiosta maakuntaan on keskittynyt osaamista ja työpaikkoja, joita ei ole muualla Suomessa.

Inhimillinen pääoma on olennainen talouskehityksen ja tuottavuuden tekijä. Se koostuu mm. koulutuksesta ja osaamisesta. Uudellamaalla on Suomen korkeimmin koulutettu väestö, mutta varsinkin noususuhdanteissa syntyy pulaa osaavasta työvoimasta. Yritykset sijoittuvat sinne, missä on koulutettua työvoimaa. Korkeakoulut ja niiden tutkimus- ja kehittämistoiminta voivat synnyttää uusia yrityksiä ja houkutella paitsi kotimaisia, myös kansainvälisiä yrityksiä sijoittumaan maakuntaan. Uudellamaalla koulutustarjonta on monipuolista sekä toisen asteen ammatillisessa että korkeakoulutuksessa. On tärkeää, että koulutuksen ja työnantajien välinen vuoropuhelu toimii sujuvasti, jotta työvoimapulaa ja kohtaanto-ongelmia ei synny. Myös jatkuvan oppimisen mahdollisuuksista tulee huolehtia, jotta työntekijöiden osaaminen voi uudistua, kehittyä ja vastata työelämän ja yhteiskunnan muuttuviin tarpeisiin.

Matalan kynnyksen neuvonnalla ja elinkeinopalveluilla voidaan tukea uusien uusimaalaisten yritysten syntyä, omistajanvaihdoksia, rekrytointia ja tätä kautta uusien työpaikkojen syntyä. Kunta- ja hallinnolliset rajat eivät ole yritysten kannalta olennaisia. Siksi yritys- ja työnantajapalveluiden tulee toimia saumattomasti koko maakunnan tasolla.

Keskeiset tehtävät		**Tunnistettuja toimijoita Uudellamaalla**
Tuetaan kuntia merkittävissä investoinneissa	• Huomioidaan Uudenmaan elinkeinoklusterit kaavoituksessa ja profiloidaan ja vahvistetaan niitä monipuolisesti • Tuetaan erityisesti pieniä kuntia merkittävien investointien saamiseksi	• Kuntien kaavoitus ja maankäyttö, elinkeinoyhtiöt ja -palvelut • Työllisyysalueet • Elinkeinoelämän ja yrittäjäjärjestöt • Ammatilliset oppilaitokset • Korkeakoulut • Elinvoimakeskus • Uudenmaan liitto
Edistetään uusien työpaikkojen syntymistä yrityksiin	• Edistetään alueellisten ja kansallisten yritys- ja työnantajapalveluiden yhteistyötä yritysten synnyn ja kasvun tueksi sekä työvoimatarpeisiin vastaamiseksi • Pilotoidaan uudenlaisia yhteistyömalleja osaavan työvoiman varmistamiseksi yrityksiin • Edistetään uusimaalaisten pk-yritysten sukupolven- ja omistajanvaihdoksia	

1.3 Kuntien vahva talous ja asukkaiden osallisuus

Uudenmaan asukasluku ylittää kaksi miljoonaa arviolta vuonna 2035. Väestönkasvu, kaupungistuminen ja maahanmuutto muokkaavat voimakkaasti maakuntaa, mutta kehitys ei ole tasaista joka puolella Uuttamaata. Pysyminen Euroopan sosiaalisen kehityksen indeksin kärjessä edellyttää, että Uudenmaan kaikilla kunnilla on riittävät taloudelliset resurssit vastata väestökehitykseen sekä hoitaa muita perustehtäviään. Aktiivinen paikallisella tasolla toimiva kansalaisyhteiskunta, jossa asukkaiden sosiaalinen yhteenkuuluvuus on vahva, lisää yhteiskunnallista turvallisuutta ja kriisinkestävyyttä. Myös kulttuuripalvelut ja vapaa-ajan toiminnan mahdollisuudet vahvistavat olennaisesti alueen vetovoimaa, asukkaiden uusmaalaista identiteettiä sekä viihtyisyyttä.

Vahvistetaan Uudenmaan kuntien taloudellista hyvinvointia

Vahva kuntatalous lisää mahdollisuuksia turvata asukkaiden hyvinvointi ja siten vahvistaa myös yhteiskunnallista vakautta. Uudenmaan kasvavien kuntien tulee kyetä vastaamaan väestönkasvun vaatimiin investointi- ja palvelutarpeisiin, mihin tarvitaan riittäviä taloudellisia resursseja. Myös muiden kuin kasvavien kuntien on sopeutettava taloutensa väestökehitykseen ja vastattava sekä investointipaineisiin että muuttuvien palvelutarpeiden hoitamiseen vähenevistä resursseista huolimatta.

Vahvistetaan asukkaiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä

Yhteiskunnallista turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä ei voida ylläpitää vain viranomaisten toimesta, vaan siihen tarvitaan kansalaisten luottamusta ja osallisuutta. Sosiaalinen yhteenkuuluvuus rakentuu eri tasoilla ja siksi on tärkeä tukea kunta-, kylä- ja kaupunginosatasolla tapahtuvaa, yhteisöllisyyttä ja luottamusta lisäävää asukastoimintaa. Vahva lähidemokratia eli asukkaiden osallistuminen päätöksentekoon paikallisella tasolla on keskeistä yhteiskunnallisen eheyden kannalta. Kuntapolitiikkaan ja aktiiviseen osallistumiseen tulee kannustaa myös nuoria ja esimerkiksi maahanmuuttajia, jotta asukkaiden näkemykset olisivat laajasti edustettuina.

Pysyminen Euroopan sosiaalisen kehityksen indeksin kärjessä edellyttää, että Uudenmaan kaikilla kunnilla on riittävät taloudelliset resurssit vastata väestökehitykseen sekä hoitaa muita perustehtäviään.

Panostamalla Uudellamaalla kuntien laadukkaisiin, monipuolisiin ja saavutettaviin kulttuuripalveluihin ja -tapahtumiin vahvistetaan osallisuutta ja asukkaiden hyvinvointia. Julkinen taide lisää asuinalueiden houkuttelevuutta ja viihtyisyyttä. Lisäksi kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut ovat paitsi alueen vetovoiman, elämänlaadun ja maakunnan yhteisen ja paikallisen identiteetin peruselementti, myös merkittävä työllistäjä Uudellamaalla. Noin puolet kulttuurin ja luovien alojen ammattilaisista asuu Uudellamaalla, ja maakunnassa syntyy puolet koko Suomen luovien alojen arvonlisäyksestä. Uudenmaan liitto panostaa osaltaan luovien alojen sekä maakunnallisen identiteetin vahvistamiseen mm. järjestämällä vuosittain yhteistyössä kuntien kanssa Uusimaa-päivän sekä Kulttuurifoorumin sekä toteuttamalla maakunnantasoista luovien alojen resurssien edunvalvontaa.

Panostamalla Uudellamaalla kuntien laadukkaisiin, monipuolisiin ja saavutettaviin kulttuuripalveluihin ja -tapahtumiin vahvistetaan osallisuutta ja asukkaiden hyvinvointia.

Keskeiset tehtävät		**Tunnistettuja toimijoita Uudellamaalla**
Vahvistetaan Uudenmaan kuntien taloutta	• Vaikutetaan siihen, että valtionosuus- ja verotulojen tasausjärjestelmää uudistetaan niin, että se on oikeudenmukainen ja vahvistaa Uudenmaan kasvavien kuntien taloutta. Väestönkasvun ja vieraskielisyyden kustannukset on huomioitava rahoitusmallissa.	• Kunnat • Kuntaliitto • Järjestöt, kylä- ja paikallisyhdistykset • Uudenmaan liitto • Elinvoimakeskus
Vahvistetaan asukkaiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä	• Edistetään asukastoimintaa • Kannustetaan erityisesti nuoria ja ulkomaalaistaustaisia uusimaalaisia äänestämään ja osallistumaan paikallistason päätöksenteossa • Panostetaan kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluiden vahvistamiseen • Toteutetaan paikallista yhteisöllisyyttä lisääviä tapahtumia ja hankkeita	

2. Hyvä maakunta kotoutua

Uusimaa on Suomen ainoa maakunta, joka saa ulkomailta muuttavien rinnalla merkittävää maan sisäistä muuttovoittoa ulkomaalaistaustaisista henkilöistä. Uudellamaalla asuvien vieraskielisten määrän arvioidaan kaksikertaistuvan nykyisestä vuoteen 2040 mennessä. Ulkomaalaistaustainen väestö muodostaa huomattavan potentiaalin työvoimatarpeen kannalta ja siksi kotoutumisen onnistuminen on erittäin tärkeää. Viimeisten vuosikymmenten aikana on toteutettu lukuisia hankkeita kansainvälisten osaajien houkuttelemiseksi, kotimaisten kielten oppimiseksi ja eri maahanmuuttajaryhmien kotoutumisen onnistumiseksi. Nyt on aika ottaa seuraava askel ja alkaa toteuttaa parhaita käytäntöjä johdonmukaisesti ja laajamittaisesti.

2.1 Maahanmuuttajien ja heidän perheidensä pääseminen osaksi yhteiskuntaa

Syntyvyys on koko Suomessa hyvin alhaisella tasolla ja ilman maahanmuuttoa työikäisen väestön määrä laskisi. Uudellamaalla asuu kolme viidestä koko Suomen vieraskielisestä. Maakunnan sisällä maahanmuutto kohdistuu voimakkaasti pääkaupunkiseudulle; esimerkiksi vantaalaisista kolmasosa on jo ulkomaalaistaustaisia. Siksi tänne muuttavien ja täällä jo olevien vieraskielisten kotoutumisen onnistuminen on tärkeää koko Suomelle.

Maahanmuuttajat mukaan toimimaan

Kotoutumisen onnistumisen kannalta on tärkeää, että Suomeen muualta tulleet otetaan mukaan yhteiskuntaan yhdenvertaisina toimijoina. Kun maahanmuuttaja tuntee itsensä tervetulleeksi ja vastaanottava yhteisö suhtautuu häneen myönteisesti ja hän on vuorovaikutuksessa muiden kanssa, hän myös kokee olonsa turvalliseksi ja osallistuu todennäköisemmin paikallisyhteisön toimintaan. Maahanmuuttajaväestön kasvaessa oleellista on, että heidän äänensä tulee kuuluviin, muuten riskinä on, että iso osa väestöstä jää katveeseen yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja tulevaisuutta rakennetaan vain tietyn väestönosan ehdoilla. On tärkeää, että maahanmuuttajat tulevat mukaan paikallistoimintaan ja -demokratiaan ja osallistuvat tasavertaisina toimijoina asuinyhteisöjen kehittämiseen. Tarvitaan jatkuvaa ruohonjuuritason työtä, jotta tieto mahdollisuuksista osallistua saavuttaa maahanmuuttajat.

Kansalaisyhteiskunnan eli kolmannen sektorin rooli on merkittävä kotoutumisessa. Se täydentää yksityisen ja julkisen sektorin kotoutumista edistäviä palveluita. Yhteistyötä eri yhteiskunnan sektoreiden välillä on vahvistettava. Julkisessa keskustelussa kotoutumisen onnistumista haetaan erityisesti kolmannen sektorin toimista ja kolmannen sektorin roolia korostetaan. Siksi kolmannen sektorin resurssit, eli julkisen sektorin taloudellinen tuki, on turvattava tulevina vuosina. Vastuu kotoutumisen onnistumisesta on yhteiskunnan kaikilla toimijoilla.

Vähennetään syrjintää ja lisätään yhteiskunnallista turvallisuutta

Maakunnassa on tärkeää vähentää rasismia, vihapuhetta ja syrjintää, sillä rasismin kitkeminen edistää yhdenvertaisuutta, hyvinvointia ja yhteiskunnallista turvallisuutta. Rasismia ei tule nähdä vain yksittäisinä tekoina, vaan myös rakenteellisena ilmiönä, joka ilmenee syrjivinä käytäntöinä työelämässä, koulutuksessa ja kaikkialla yhteiskunnassa. Vastuu rasismin tunnistamisesta ja ehkäisemisestä kuuluu

kaikille yhteiskunnan sektoreille, organisaatioille ja yhteisöille kaikilla tasoilla. Uudenmaan liitto on valmis ottamaan aktiivisen roolin asian edistämisessä.

Vihapuhe ja rasistiset hyökkäykset pohjautuvat usein pelkoihin ja ennakkoluuloihin tosiasioiden sijaan. Julkisen sektorin toimet eivät yksin riitä, vaan tarvitaan myös myönteistä ja moninaisuutta kunnioittavaa asenneilmapiiriä, joka syntyy arjen kohtaamisissa. Kotoutuminen tapahtuu ennen kaikkea yhteisöissä ja jokapäiväisissä vuorovaikutustilanteissa. On tärkeää, että kohtaamisille ja sosiaalisille tilanteille, joissa maahanmuuttajat ja valtaväestö tapaavat toisiaan, on paikkoja, ettei ristiriitoja pääse syntymään.

Uusimaa on Suomen ainoa maakunta, joka saa ulkomailta muuttavien rinnalla merkittävää maan sisäistä muuttovoittoa ulkomaalaistaustaisista henkilöistä.

Keskeiset tehtävät		**Tunnistettuja toimijoita Uudellamaalla**
Maahanmuuttajat mukaan toimimaan	• Jatketaan ruohonjuuritason työtä, jolla uudet tulijat saadaan mukaan lähiympäristössä tapahtuvaan toimintaan. • Kerrotaan maahanmuuttajille selkeästi erilaisista mahdollisuuksista osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja rohkaistaan tunnistettuja toimijoita avaamaan toimintaansa maahanmuuttajille	• Kunnat • Seurakunnat • Kolmannen sektorin toimijat, esim. urheiluseurat • Tiedotusvälineet • Yritykset • Uudenmaan liitto
Vähennetään syrjintää ja lisätään yhteiskunnallista turvallisuutta	• Nostetaan yhteiskunnan tahtotilaa torjua rasismia kampanjoinnilla ja keskustelulla • Hyödynnetään työssä aikaisempia hyviä käytäntöjä ja toimiviksi todettuja keinoja	

2.2 Toimivat kotoutumisen palvelut

Uusimaa on Suomen ylivoimaisesti merkittävin maahanmuuttajien asuinmaakunta. Asettautumista ja kotoutumista edistävien palveluiden järjestämisessä tarvitaan kunta- ja työllisyysaluerajat ylittävää yhteistyötä. Erityisesti koulutus- ja työperusteisesti tulevien maahanmuuttajien palveluiden tarpeet korostuvat tulevaisuudessa. Myös paluumuuttajat tulee huomioida.

Varmistetaan toimivat asettautumista ja kotoutumista edistävät palvelut

Monella muualta muuttavalla voi olla tarve saada apua ja tukea asettautumiseensa Uudellemaalle. Kotoutumispalveluita ja esimerkiksi kielikoulutusta voivat tarvita myös jo pidempään Suomessa asuneet. Palveluiden kehittämisessä tulee huomioida jo saadut opit palveluiden toimivuudesta ja vaikuttavuudesta. Kotoutumisessa tulee huomioida koko maahanmuuttavan perheen tarpeet. Myös täällä korkeakoulusta valmistuneiden ulkomaalaistaustaisten kantaväestöä heikompi työllisyystilanne lisää kotoutumisen onnistumisen sekä segregaation ehkäisemisen tärkeyttä.

Ulkomaalaisten osaajien ja heidän perheidensä asettumisen ja alueelle jäämisen kannalta englanninkielisen koulutuksen riittävä tarjonta on tärkeää, erityisesti pääkaupunkiseudulla. Etenkin varhaiskasvatuksen ja peruskoulutuksen osalta tarvetta voi olla myös muissa kunnissa. Palveluiden sujuva saatavuus edellyttää myös kuntien välistä toimivaa yhteistyötä. Kuntien ja työllisyysalueiden yhteistyön vahvistaminen ja tukeminen on tarpeen kotoutumis- ja asettautumispalveluissa. Kunnilla ja muilla toimijoilla tulee olla riittävät resurssit varhaiskasvatuksen, peruskoulutuksen ja toisen asteen koulutuksen järjestämiseen. Uudenmaan liitto edistää toimivaa asettautumista ja kotoutumista mm. edunvalvontaa vahvistamalla.

Tarjotaan riittävästi kotimaisten kielten koulutusta

Suomen tai ruotsin kielen oppiminen on tärkeä osa kotoutumisen onnistumista. Tyydyttävä kielitaito on oleellista, jotta opiskelemaan tai töihin tullut vieraskielinen perheineen voi kiinnittyä Uudellemaalle. Riittävät kotimaisten kielten koulutuksen resurssit ja toimintaedellytykset on taattava kototutumiskoulutuksessa, kaikilla

koulutusasteilla ja varhaiskasvatuksessa. Korkeakouluissa tulee myös kiinnittää huomiota kotimaisten kielten taitoon, koska sillä on työllistymisen kannalta suuri merkitys valmistumisen jälkeen, vaikka tutkinnon suorittaminen ei sitä vaatisikaan. Tarvitaan myös keinoja yhdistää työnteko ja kielen oppiminen. Myös työnantajilta ja työyhteisöiltä tarvitaan tukea ja ymmärrystä sille, että kielitaito kehittyy käyttämällä sitä työssä.

Maahanmuuttajataustaiset nuoret ovat aliedustettuina korkeakouluissa. Opinnot edellyttävät riittävää suomen tai ruotsin kielen taitoa, joten kielitaito on tärkeää myös yhteiskunnallisen aseman kehityksen ja työuran kannalta. Maahanmuuttajaväestön kasvaessa on pidettävä huolta, ettei korkeakoulutus eriydy valtaväestön etuoikeudeksi. Huolehditaan siitä, että kielikoulutus on riittävää ja tavoittaa maahanmuuttajat ja kannustetaan maahanmuuttajia kouluttautumaan.

Maahanmuuttajaväestön kasvaessa on pidettävä huolta, ettei korkeakoulutus eriydy valtaväestön etuoikeudeksi.

Keskeiset tehtävät		**Tunnistettuja toimijoita Uudellamaalla**
Varmistetaan toimivat kotoutumista ja asettautumista edistävät palvelut	• Tuetaan ja vahvistetaan kuntien ja työllisyysalueiden yhteistyötä kotoutumis- ja asettautumispalveluissa • Perustetaan Uudenmaan liittoon maahanmuuton laaja-alainen asiantuntijaryhmä	• Kunnat • Työllisyysalueet • Yritykset • Kolmas sektori • Oppilaitokset ja korkeakoulut • Uudenmaan liitto • Elinvoimakeskus
Tarjotaan riittävästi kotimaisten kielten koulutusta	• Varmistetaan riittävät kotimaisten kielten koulutuksen resurssit kaikilla koulutusasteilla • Rohkaistaan maahanmuuttajataustaisia hakeutumaan toisen asteen ja korkeakouluopintoihin	

2.3 Vieraskielisten työllisyysasteen nostaminen ja osaajien houkuttelu

Maahanmuuttajien työpanosta tarvitaan Suomeen erityisesti väestön eläköitymisen ja alhaisen syntyvyyden vuoksi. Suomen on huolehdittava maahanmuuttotaustaisten osaajien ja heidän perheidensä veto- ja pitovoimasta. Toisaalta maahanmuuttaneet tarvitsevat erityistä tukea kotoutumiseen ja työllistymiseen, osa vielä usean vuoden Suomessa oloajan jälkeenkin. Myös työvoiman ulkopuolella olevia maahanmuuttajia tulee aktiivisesti kannustaa ja ohjata koulutus- ja työllistymispoluille.

Työperäisen maahanmuuton määrä on Suomessa viime vuosina laskenut. Heikon talous- ja työllisyystilanteen pitkittyessä on riski, että Suomessa kasvaneetkin osaajat lähtevät muualle.

Edistetään työperäistä maahanmuuttoa

Suomi ja Uusimaa tarvitsevat työperäistä maahanmuuttoa talouskehityksen, innovaatioiden, palveluiden ja yhteiskunnan toimintojen varmistamiseksi. Maailmanlaajuinen kilpailu osaajista on kovaa, ja suomalaisten työmarkkinoiden tarvitsemia osaajia houkuttelevat myös muut maat. Siksi työperäisen maahanmuuton edistäminen Uudellamaalla on ratkaisevan tärkeää.

Työperäisen maahanmuuton määrä on Suomessa viime vuosina laskenut. Heikon talous- ja työllisyystilanteen pitkittyessä on riski, että Suomessa kasvaneetkin osaajat lähtevät muualle. Myös viimeaikaiset maahanmuuttopolitiikan tiukennukset ovat osaltaan vähentäneet Suomen houkuttelevuutta työperusteiselle maahanmuutolle. Maahanmuuttolainsäädännön tulee olla työperäistä maahanmuuttoa kannustavaa. Maahanmuuttoa helpottavat lupaprosessit samoin kuin uudelleen työllistymiseen kannustavat menettelyt lisäävät Suomen ja Uudenmaan houkuttelevuutta.

Panostetaan maahanmuuttaneiden työllisyyteen

Maahanmuuttajien työllistymisessä työnantaja, mutta myös työyhteisöt ovat usein avainasemassa. Erityisesti ensimmäisen vieraskielisen työntekijän palkkaamisen kynnys on usein korkea. Tarvitaan avointa asennetta sekä tukea ja tietoa yrityksille ulkomaalaistaustaisen työntekijän rekrytointiin. Perehdytys ja kielen opetus on järjestettävä siten, etteivät ne kuormita työyhteisöä, ja kielitaitovaatimuksia tulee tarkastella joustavasti, jottei vaadita parempaa kielitaitoa kuin kyseinen tehtävä käytännössä edellyttää.

Maahanmuuttajien yrittäjyysaktiivisuus on kantaväestöä korkeampi. Vieraskielisten maahanmuuttajien yritysneuvonnan tarve on usein kantaväestöä moninaisempi, sekä myös vaativampi. Maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden

määrä on kasvanut Uudenmaan kuntien yrityspalveluissa: esimerkiksi pääkaupunkiseudun kuntien yrityspalveluiden asiakkaista maahanmuuttajataustaisten osuus on lähes puolet. Maahanmuuttajille suunnatun yrittäjyysneuvonnan resurssit on edelleen turvattava.

Uudellamaalla opiskelee huomattava osa Suomen yli 30 000 kansainvälisestä tutkinto-opiskelijasta, ja alueen korkeakouluissa ulkomaalaisten uusien opiskelijoiden osuus on selvästi maan keskiarvoa suurempi. Kansainväliset opiskelijat ovat merkittävä potentiaali Uudenmaan osaajatarpeiden kannalta, mutta kaksi viidestä valmistuneesta muuttaa ulkomaille jo vuoden sisällä valmistumisestaan. Sitouttaminen onnistuu parhaiten työllistymisen kautta ja tässä harjoittelu- ja kesätyöpaikkojen tarjonta on avainasemassa. Myös suomen kielen osaaminen on tärkeää ja siksi siihen tulee panostaa jo opintojen aikana. Sekä ulkomaalaistaustaisten että paluumuuttajien työllistymisen kannalta on erittäin tärkeää, että ulkomailla suoritetun tutkinnon tunnustaminen tapahtuu sujuvasti.

Uudenmaan liitto edistää maahanmuuttajien kotoutumisen onnistumista, työllistymistä ja yrittäjyyttä yhdessä muiden toimijoiden kanssa mm. rahoitusta suuntaamalla ja vahvalla edunvalvonnalla. Kansainvälisten ja maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden potentiaalin tunnistamiseksi ja vahvistamiseksi Uudenmaan liitto jatkaa edunvalvontatyötä.

Kansainväliset opiskelijat ovat merkittävä potentiaali Uudenmaan osaajatarpeiden kannalta.

Keskeiset tehtävät		**Tunnistettuja toimijoita Uudellamaalla**
Edistetään työperäistä maahanmuuttoa	• Vaikutetaan maahanmuuttoa ja kotoutumista koskevaan lainsäädäntöön sekä yhteiskunnalliseen ilmapiiriin	• Uudenmaan liitto • Kunnat • Työllisyysalueet • Korkeakoulut • Kolmas sektori • Yritykset
Panostetaan maahanmuuttaneiden työllisyyteen	• Lisätään työnantajien tietoisuutta monimuotoisuutta edistävistä tuista ja käytännöistä työpaikoilla • Edistetään maahanmuuttaja-yrittäjyyttä ja varmistetaan neuvonnan resurssit • Panostetaan kansainvälisten opiskelijoiden työllistymiseen Uudellemaalle	

3. Työtä ja hyvinvointia nuorille

Nuoret ovat tulevaisuuden tekijöitä, joiden hyvinvointia on erityisesti edistettävä. Samaan aikaan, kun Suomi on valittu maailman onnellisimmaksi maaksi jo yhdeksän kertaa peräkkäin, on nuorten usko tulevaisuuteen romahtanut. Uudellamaalla on paljon nuoria ja siksi nuorten toimijuutta täytyy vahvistaa ja luoda edellytykset hyvinvoinnille, työllistymiselle ja koulutukselle, jotta nuoret voivat uskoa tulevaisuuden mahdollisuuksiin.

3.1 Nuorten hyvinvointi ja osallisuus

Nuorisobarometrin mukaan optimistisesti omaan tulevaisuuteensa suhtautuvien 15–29-vuotiaiden nuorten osuus oli 61 prosenttia vuonna 2024, kun se vuonna 2021 oli vielä 80 prosenttia. Tulevaisuususkon puute tarkoittaa myös yhteiskunnallista näköalattomuutta ja on siten riski paitsi yksilön tulevaisuuden, niin myös yhteiskunnallisen vakauden ja turvallisuuden kannalta. Nuoriin kohdistuu paljon odotuksia, mutta nuoriin täytyy myös osoittaa luottamusta, jotta hekin voivat luottaa muihin ja tulevaisuuteen. Nuorille tulee pystyä tarjoamaan huolten ja paineiden sijaan myös mahdollisuuksia, jotta he haluavat olla mukana luomassa hyvinvoivaa yhteiskuntaa.

Edistetään nuorten hyvinvointia

Nuorten hyvinvointi koostuu fyysisestä ja henkisestä terveydestä, sosiaalisista suhteista ja turvallisesta kasvuympäristöstä. Materiaalinen hyvinvointi ja mielenterveys ovat välttämättömiä edellytyksiä nuorten osallisuudelle. Lapsiperhekköyhyys on uhka paitsi yksilön hyvinvoinnille, niin myös yhteiskunnalliselle turvallisuudelle. Syrjäytymistä ehkäistään lasten ja nuorten osallisuutta ja turvallisuutta vahvistavilla sosiaali- ja terveyspalveluilla, joiden monialaisten ja hallintorajat ylittävien palveluketjujen tulee toimia ongelmitta. Ennaltaehkäisevässä työssä kuntien

palvelut ovat avainasemassa. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluihin tulee kunnilla, hyvinvointialueilla ja järjestöillä olla riittävät resurssit. Tärkeässä roolissa on myös peruskoulu, joka luo vakaan pohjan sivistykselle, osaamiselle ja yhteiskunnassa toimimiselle. Myös perus- ja toisen asteen koulutukseen tulee kunnilla olla riittävät resurssit.

Nuorten työllistyminen on vaikeutunut ja yhteiskunnallisessa keskustelussa nuoriin kohdistuu paljon paineita ja vastuuttamista, vähättelyäkin. Nuorten tulee voida tuntea itsensä arvokkaiksi yhteiskunnan jäseniksi myös muuten kuin tuottavina työntekijöinä, esimerkiksi sosiaalisten suhteiden tai muiden elämään merkityksellisyyttä tuovien asioiden kautta. Nuorille tulee tarjota myönteisiä tulevaisuuden näkymiä, jotka eivät korosta uhkakuvia ja riskejä, vaan mahdollisuuksia ja tavoittelemisen arvoisia asioita. Vaikutetaan asenneilmapiiriin ja annetaan nuorille tilaa etsiä omaa paikkaansa rauhassa, mahdollistaen myös harhailu, kokeileminen ja uudelleen alusta aloittaminen koulutuksessa ja työelämässä.

Tuetaan nuorten yhteiskunnallista vaikuttamista

Nuorten kokemusta omasta toimijuudestaan tulee vahvistaa ja heidän kiinnostustaan ja mahdollisuuksia yhteiskunnalliseen osallistumiseen tukea. Kuuntelemalla nuoria ja ottamalla heidät mukaan päätöksentekoon ja palveluiden kehittämiseen voidaan vahvistaa nuorten toimijuutta ja tulevaisuususkoa.

Maakunnallisen suunnittelun tasolla Uudenmaan liitto vahvistaa nuorten yhteiskunnallista osallistumista perustamalla maakunnallisen nuorisopaneelin tai kutsumalla nuoret yhtenä sidosryhmänä tilaisuuksiin Uudenmaan keskeisiä suunnitelmia ja strategioita valmisteltaessa. Uudenmaan tulevaisuuden kannalta on tärkeää, että maakuntaa kehitetään yhdessä nuorten kanssa ja heidän näkemyksensä huomioidaan maakunnan tavoitteissa jo suunnitteluvaiheessa. Organisaatioiden työelämäkumppanuudet ovat yksi hyvä keino lisätä yhteistyötä nuorten ja työelämän välillä. Esimerkkinä tästä Uudenmaan liitolla on työelämäkumppanuus uusimaalaisen lukion kanssa. Työelämäkumppanuus tarjoaa nuorille kurkistuksen työelämään, kun taas työnantajan kannalta se tarjoaa tilaisuuden kuunnella nuorten näkökulmia yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Keskeiset tehtävät		**Tunnistettuja toimijoita Uudellamaalla**
Edistetään nuorten hyvinvointia	• Varmistetaan lapsille, nuorille ja perheille suunnattujen palveluiden saatavuus • Huomioidaan nuoret tasavertaisina toimijoina yhteiskunnallisessa keskustelussa	• Kunnat • Hyvinvointialueet • Järjestöt • Työllisyysalueet • Uudenmaan liitto
Tuetaan nuorten yhteiskunnallista vaikuttamista	• Kannustetaan nuoria osallistumaan paikalliseen päätöksentekoon • Perustetaan maakunnallinen nuorisopaneeli vahvistamaan nuorten yhteiskunnallista osallistumista ja osallisuutta suunnitteluprosesseissa	

3.2 Nuorten työllistyminen

Työ on keskeinen toimeentulon ja hyvinvoinnin edellytys sekä identiteetin rakentumisen elementti, jolle myös sosiaaliset suhteet osittain perustuvat. Kolmannes koko Suomen nuorista samoin kuin kolmannes koko Suomen alle 25-vuotiaista työttömistä nuorista asuu Uudellamaalla. Huolestuttavan moni heistä on myös pitkäaikaistyötön. Opiskelun ja työn ulkopuolella olevia nuoria on Uudellamaalla suhteellisesti enemmän kuin Tukholman, Kööpenhaminan ja Oslon kaupunkiseuduilla. Nuorten pääsy työelämään on erittäin tärkeää, jottei työttömyydestä muodostu koko työuraa määrittävä jakso, joka voi heikentää mielenterveyttä ja esimerkiksi viivästyttää perheen perustamista.

Lisätään työelämäyhteistyötä ja työelämän yhdenvertaisuutta

Nuorten työllistymistä tuetaan lisäämällä koulutuksen ja työelämän yhteistyötä. Kannustetaan työnantajia lisäämään harjoittelupaikkojen ja kesätyömahdollisuuksien tarjontaa. Myös työssäoppiminen, kuten oppisopimuskoulutus, on tärkeässä roolissa nuorten työllistymisessä. Nuorten työelämätaidot opitaan pääasiassa koulussa, mutta niitä voidaan myös vahvistaa työssäoppimisessa ja ensimmäisessä työpaikassa selkeillä ohjeilla ja tarjoamalla nuorille riittävästi ohjausta. Työelämätaidot pitää sisällään ammatillisen osaamisen lisäksi erilaisia sosiaalisia ja elämänhallinnan taitoja, joita tulee opettaa koko koulupolun ajan. Motivaatio on tärkeä edellytys työelämässä pärjäämiselle ja viihtymiselle ja sitä voidaan myös vahvistaa ohjauksella.

Myös osa- ja täsmätyökykyisten nuorten tulee voida työllistyä. Tätä edistetään auttamalla työnantajia löytämään työelämän monimuotoisuutta edistävät tuet ja ottamaan käyttöön monimuotoisuutta edistäviä käytäntöjä mm. rekrytoinnissa. Työpaikkojen yhdenvertaisen ja syrjimättömän, inklusiivisen toiminnan kehittäminen on entistä tärkeämpää myös maahanmuuton lisääntyessä, kun väestö sen myötä monimuotoistuu.

> *Opiskelun ja työn ulkopuolella olevia nuoria on Uudellamaalla suhteellisesti enemmän kuin Tukholman, Kööpenhaminan ja Oslon kaupunkiseuduilla.*

Keskeiset tehtävät		Tunnistettuja toimijoita Uudellamaalla
Lisätään työelämäyhteistyötä ja työelämän yhdenvertaisuutta	• Lisätään työelämäyhteistyötä koulutuksen ja työnantajien välillä nuorten työllisyyden edistämiseksi • Edistetään kesätyö- ja harjoittelupaikkojen saatavuutta nuorille	• Toisen asteen ammatillinen ja lukiokoulutus • Julkisen ja yksityisen sektorin työnantajat • Työllisyysalueet

3.3 Koulutuksen riittävät resurssit ja ennakointiyhteistyö

Koulutus on inhimillistä pääomaa, joka lisää yhteiskunnan tuottavuutta ja innovaatiokykyä, sekä yksilön mahdollisuuksia sosiaaliseen nousuun ja työmarkkinoiden muutoksiin sopeutumiseen. Yksilön kannalta koulutus suojaa työttömyydeltä, vaikka korkeasti koulutettujen työttömyys onkin viime aikoina kasvanut. Uusimaa haluaa olla Suomen paras maakunta oppia, mikä edellyttää panostuksia koulutuksen resursseihin. Väestöennusteiden mukaan Uudellamaalla on tulevaisuudessakin paljon lapsia ja nuoria ja koulutuksen resurssien tulee vastata alueellista tarvetta myös tulevaisuudessa. Koulutustason nostamiseksi on lisättävä korkeakoulujen aloituspaikkoja, joita Uudellamaalla ei ole tarpeeksi suhteessa toisen asteen tutkinnon suorittaneiden nuorten määrään. Sekä toisen asteen että korkeakoulutuksen tulee olla kaikkien uusimaalaisten nuorten ulottuvilla. Ammatillisen koulutuksen riittävä resursointi sekä uusien osaamistarpeiden tunnistaminen työmarkkinoiden tarpeisiin vastaamiseksi on tärkeä osa Uudenmaan työllisyystilanteen parantamista.

Uudenmaan korkeakoulujen aloituspaikkojen määrä on viime vuosien paikkojen lisäämisestä huolimatta edelleen alimitoitettu suhteessa opiskelupaikkojen kysyntään.

Vahvistetaan koulutuksen resursseja

Koulutus, kulttuuri ja vahva yleissivistys tukevat myös Uudenmaan yhteiskunnallista turvallisuutta. Huolehditaan lasten ja nuorten tasavertaisista mahdollisuuksista koulutukseen riippumatta sosioekonomisesta taustasta tai asuinpaikasta. Kaikille uusimaalaisille täytyy turvata mahdollisuudet opiskella ja kehittää taitojaan sekä pärjätä muuttuvassa työelämässä. Koulutuksen resursseja kaikilla koulutusasteilla on vahvistettava, jotta myös koulutuksen laatua pystytään kehittämään. Koulutustason nostamiseksi on tärkeää, että myös ammatillisesta koulutuksesta siirtyminen korkeakouluihin on sujuvaa. Ammatillisessa koulutuksessa saataviin korkeakouluvalmiuksiin ja korkeakoulujen väyläopintoihin on panostettava. Yleissivistykselle ja oppimiselle täytyy olla suotuisat edellytykset, joiden vähimmäisvaatimuksia ovat oppimista tukevat koulutilat ja laadukkaat oppimateriaalit. Työelämän jatkuvan kehityksen takia työntekijällä tulee olla valmiudet sopeutua työn tekemisen tapojen ja työmarkkinoiden muutoksiin jatkuvan oppimisen, osaamisen päivittämisen ja tarvittaessa uudelleenkouluttautumisen avulla.

Suomen tavoite on nostaa korkeakoulutettujen osuus 60 prosenttiin. Kansallinen tavoite on myös Uudellemaalle erittäin tärkeä. Uudenmaan korkeakoulujen aloituspaikkojen määrä on viime vuosien paikkojen lisäämisestä huolimatta edelleen alimitoitettu suhteessa opiskelupaikkojen kysyntään. Vuoden 2025 tilastot kertovat, että koko maassa aloituspaikkoja oli 0,96 yhtä toisen asteen tutkinnon suorittanutta kohti, kun Uudellamaalla suhdeluku oli 0,78. Ensisijaisia hakijoita yhtä korkeakoulupaikkaa kohti oli koko Suomessa 2,7, kun Uudellamaalla hakijoita oli 3,7 yhtä aloituspaikkaa kohti. Uudenmaan korkeakoulujen aloituspaikkojen määrän lisääminen ja pysyvä resursointi on tärkeä askel koulutuksen saatavuuden parantamisessa. Uudenmaan liitto pitää asiaa esillä yhtenä edunvalvonnan kärkiteemanaan ja pyrkii vaikuttamaan valtionhallintoon yhdessä maakunnan korkeakoulujen ja muiden toimijoiden kanssa.

Tiivistetään yhteistyötä osaamisen ennakoinnissa

Osaamis- ja työvoimatarpeiden ennakoinnilla pyritään suuntaamaan koulutustarjontaa työmarkkinoiden tarpeiden mukaisesti. Esimerkiksi teknologian ja tekoälyn nopea kehitys ja paikallisella tasolla näkyvät maailmanpolitiikan käänteet vaikuttavat työmarkkinoihin ja aiheuttavat uusia osaamistarpeita. Ammatillisessa koulutuksessa muutoksia voidaan tarvittaessa tehdä joustavasti. Uudellamaalla on paljon ammatillisen koulutuksen järjestäjiä ja yhteistyö koulutuksen ennakoinnissa eri toimijoiden välillä on tärkeää, jotta koulutuksen päällekkäisyyksiltä vältytään ja mahdolliset puutteet koulutustarjonnassa tulevat esiin. Ammatillisen koulutuksen tulee aidosti mahdollistaa myös korkeakouluopinnot ja väylän ammatillisesta koulutuksesta korkeakoulutukseen tulee toimia sujuvasti.

Ennakointi, sisältäen myös koulutus- ja osaamistarpeiden muutosten ennakoinnin, on yksi Uudenmaan liiton tehtävistä, jota liitto tekee yhteistyössä kuntien, Elinvoimakeskuksen, ammatillisen koulutuksen ja muiden toimijoiden, kuten kauppakamarien kanssa. Eri toimijoita yhteen kokoavalla Ennakointikamarilla on merkittävä rooli osaamisen ennakoinnissa sekä selvitysten tuottajana että alueen toimijoiden vaikuttamisen äänenä ja kannanottojen esiin tuojana. Uudenmaan liitto tiivistää alueellista ennakointiyhteistyötä muun muassa kokoamalla maakunnan toimijoita Uudenmaan alueelliseen ennakointiverkostoon. Verkosto tarjoaa kanavan toimijoiden tapaamiselle ja tiedonvaihdolle.

Uudellamaalla on paljon ammatillisen koulutuksen järjestäjiä ja yhteistyö koulutuksen ennakoinnissa eri toimijoiden välillä on tärkeää.

Keskeiset tehtävät		**Tunnistettuja toimijoita Uudellamaalla**
Vahvistetaan koulutuksen resursseja	• Varmistetaan koulutuksen laatu ja huolehditaan yleissivistyksestä • Vaikutetaan edunvalvonnalla siihen, että Uudenmaan korkeakoulutuksen aloituspaikat ja resurssit vastaavat alueen tarvetta	• Uudenmaan liitto • Elinvoimakeskus • Helsingin seudun kauppakamari • Ammatillinen koulutus • Korkeakoulut • Kunnat • Järjestöt • Työllisyysalueet
Tiivistetään yhteistyötä osaamisen ennakoinnissa	• Tiivistetään alueellista ennakointiyhteistyötä ja sen hyödynnettävyyttä	

4. Tiekartan seuranta

Uudenmaan maakuntaohjelmassa on määritelty Onnellisten Uusimaa -painopisteen kärkitavoitteeksi olla Euroopan hyvinvoivin alue. Tämän tavoitteen toteutumista seurataan Euroopan unionin alueellisen sosiaalisen kehityksen indeksillä (EU Social Progress Index, SPI). Uusimaa on viimeisimmässä mittauksessa vuonna 2024 ollut indeksissä ensimmäisellä sijalla. SPI vertailee Euroopan alueiden yhteiskunnallista kehitystä ja väestön hyvinvointia.

SPI:n rinnalla Uudenmaan liitto seuraa maakunnan hyvinvoinnin kehitystä myös muilla mittareilla. Keskeinen seurattava, maakuntaohjelmaan kirjattu mittari on työllisyysasteen kehitys; tavoitteena on Uudenmaan työllisyysasteen nostaminen 80 prosenttiin.

Tavoitteen toteutumista seurataan Euroopan unionin alueellisen sosiaalisen kehityksen indeksillä (EU Social Progress Index, SPI). Uusimaa on viimeisimmässä mittauksessa vuonna 2024 ollut indeksissä ensimmäisellä sijalla.

Uudenmaan liitto seuraa tavoitteiden kehitystä ja raportoi niistä seuraavasti:

- **Tilannekuva:** Uudenmaan liitto kokoaa vuosittain tilastoseurannan indikaattoreista, jotka mittaavat maakunnan kehitystä Onnellisten Uusimaa -tiekartassa nostettujen tavoitteiden toteutumista. Vastaavat laaditaan erillisinä myös Ympäristöviisas Uusimaa ja Innovatiivinen Uusimaa -tiekartoista.

- **Uudenmaan kokonaisrahoituksen saanto:** Osana tilannekuvaa Uudenmaan liitto laatii säännöllisesti yhteenvedon Uudenmaan kansallisesta ja EU:n kilpaillusta rahoitussaannosta, joilla on toteutettu tiekarttojen tavoitteita. Yhteenveto laaditaan kaikille tiekartoille.

- **Seurantaraportti maakuntavaltuustolle:** Uudenmaan liitto laatii kaksi kertaa valtuustokauden aikana maakuntavaltuustolle koosteen maakunnan tärkeimmistä toimenpiteistä ja hankkeista, joilla on edistetty Uudenmaan maakuntaohjelman toteutusta. Tästä julkaistaan kerran valtuustokaudessa myös englanninkielinen versio, linkittäen EU-tavoitteisiin.

Uudenmaan liitto // Nylands förbund

Esterinportti 2 B • 00240 Helsinki
Estersporten 2 B • 00240 Helsingfors
toimisto@uudenmaanliitto.fi • uudenmaanliitto.fi